

การพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสง

เปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

DEVELOPMENT OF TIE-DYED COTTON CLOTH PROCESSING GROUP MANAGEMENT
IN SONGPLUEI VILLAGE, HAIYONG SUB-DISTRICT, PHANGKHON DISTRICT,
SAKON NAKHON PROVINCE.

3

เพียงใจ เพียรคำ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชไมพร รักษาสุข***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนา กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสง เปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงานกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research : PR)การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสถานการณ์กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม 2) ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและการดำเนินการตามแผนของกลุ่ม และ 3) สรุปบทเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสิ้น 57 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและประเมินเครื่องมือวิจัย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับบวกรหนึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้าย มัดย้อมบ้านสงเปลือย มีการบริหารจัดการในลักษณะของวิสาหกิจและสหกรณ์ ประกอบด้วย สมาชิก คณะกรรมการ การประชุมวางแผนเขียนโครงการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การระดมทุน ระเบียบกฎเกณฑ์กติกาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ระบบบัญชีที่โปร่งใส การปันผลประโยชน์คืนให้แก่สมาชิก และการร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ ซึ่งการดำเนินงานและการพัฒนากลุ่ม ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงานของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ได้แก่ 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ 2) ความสามารถในการด้านการตลาด โดยเฉพาะความสามารถในการเข้าร่วมงานจำหน่ายสินค้าได้ทุกระดับ ได้แก่ งานระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล หมู่บ้าน และงานเทศกาลต่างๆ ที่มีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เป็นเจ้าภาพ ในการจัดงาน 3) ประธานกลุ่ม และคณะกรรมการ มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง 4) ความมีคุณธรรมจริยธรรม เอื้ออาทรกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม 5) การสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** คณะเทคโนโลยีการเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ABSTRACT

The objectives of this study were: 1) to investigate an appropriate model of development of the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group in Song Pluai village, Hai Yong sub-district, PhangKhon district, Sakon Nakhon province, and 2) to examine the factors that influenced team work building of the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group in Song Pluai village, Hai Yong sub-district, PhangKhon district, Sakon Nakhon province for creating the process of developing management of the Group to become strong. The study procedure comprised 3 steps: 1) investigating the situations in the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group, 2) examining the Group's development planning process and their operation following the Group development plans, and 3) concluding the lessons learned and body of knowledge. The target of this study was the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group of 57 people in Song Pluai village, Hai Yong sub-district, PhangKhon district, Sakon Nakhon province selected by purposive sampling. The tools used to collect data were an interview guide and a focus group discussion guide. The IOC according to the experts' check of validity of the tool and their assessment had the value of 1.0. Data was analyzed based on content analysis.

The findings of study can be concluded as follows:

1. The results of investigating an appropriate model of development of the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group in Song Pluai village, Hai Yong sub-district, PhanKhon district, Sakon Nakhon province showed that the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group in Song Pluai village had their management in the type of enterprise and cooperative. There were members and committee and a meeting to listen to opinions. There were participatory planning, writing a project to get support from the work units concerned, raising fund, rules and regulations as a way of practice, transparent accounting system, paying a dividend to the members and participation in activities for the public benefit. The management and development of the group employed participatory process.

2. The results of examining the factors that influenced team work building of the Tie-Dyed Cotton Cloth Processing Group in Song Pluai village were as follows: 1) participatory process among the members in doing activities, 2) ability of marketing especially that in participation in selling products at all levels – national, provincial, district, sub-district and village and that in participation in festival fairs which were hosted by the government and private sectors, 3) strong leadership of the chair of the Group and of the committee, 4) morality, integrity, and caring among the members of the Group, and 5) academic and budget supports gotten from government work units continuously.

ภูมิหลัง

เป็นเวลากว่า 10 ปีล่วงมาแล้ว ที่ทางรัฐบาลได้ดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ขึ้นมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 (กรมการพัฒนาชุมชน. 2556 : 11) และดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมทั่วทุกภูมิภาคทั่วประเทศ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับ ประเทศในส่วนกลาง และคณะกรรมการระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน 2) เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน 3) ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 5) ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชน เป็นการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง โดยรัฐบาลสนับสนุนช่วยเหลือด้านความรู้ เทคโนโลยี ทุน การบริหารจัดการ เชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนไปสู่ตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และได้เริ่มดำเนินการเรื่อยมาตั้งแต่นั้น มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ทางสื่อสาธารณะ ซึ่งเป็นการกระตุ้นก่อให้เกิดกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาหลายๆ กลุ่มด้วยกัน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา นั่นคือในแต่ละภูมิภาคจะมีกลุ่มงานที่มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เกิดขึ้น

มากมาย และแต่ละกลุ่มเหล่านั้นก็ผลิตสินค้า OTOP ขึ้นมา โดยใช้ประวัติศาสตร์ วิธีการในการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ เป็นพื้นฐานในการผลิต และเป็นสินค้าที่สามารถนำออกไปจำหน่ายยังท้องตลาดได้ ซึ่งทุกๆ คนก็ยอมรับว่าทางรัฐบาลได้ดำเนินการจัดการสินค้า OTOP ไปในทิศทางที่ถูกต้องแล้ว และประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก OTOP นั้น ไม่เพียงสามารถที่จะช่วยกระตุ้นส่งเสริมเศรษฐกิจตามภูมิภาคต่างๆ ให้คึกคักขึ้นได้เท่านั้น แต่ยังช่วยทำให้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้ที่สูงขึ้นอีกด้วย และยังเป็นความจริงที่ว่า การดำเนินการผลิต, การตลาด ของหลายกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการสามารถช่วยลดจำนวนประชากรว่างงานแฝงที่ซ่อนเร้นอยู่ในสังคมภูมิภาคได้อีกด้วยการดำเนินงานด้านยุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงจากท้องถิ่นสู่สากล จึงต้องมีการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนด “การส่งเสริมอาชีพผลิตสินค้า OTOP เป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรมการพัฒนาชุมชน จึงมีภารกิจในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ชุมชน เชื่อมโยงไปสู่การดำเนินงาน OTOP (กรมการพัฒนาชุมชน. 2549 : 78) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมาย ที่เน้นให้เห็นถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของโครงการ อีกหลายยุทธศาสตร์ที่เห็นเป็นรูปธรรม เช่น ยุทธศาสตร์การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน ด้วยการนำสินค้า OTOP จากทั่วประเทศเข้ามาสู่กระบวนการคัดกรองและแยกแยะคุณภาพ โดยใช้ยุทธศาสตร์การคัดสรรสุดยอด OTOP ไทย ออกเป็นระดับ 1 ถึง 5 ดาว ซึ่งจะมีการคัดสรร 2 ปีต่อครั้ง เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 และแยกประเภทของผลิตภัณฑ์ OTOP ออกเป็น 5 ประเภท คือ ประเภทอาหาร ประเภทเครื่องดื่ม ประเภทผ้า/เครื่องแต่งกาย ประเภทของใช้/ของประดับตกแต่งและของที่ระลึก และประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ยุทธศาสตร์การเพิ่มทุนทางปัญญา ด้วยการนำผู้ผลิตสินค้า OTOP เข้ารับการอบรมตามยุทธศาสตร์ SMART OTOP Program ซึ่งถือเป็นก้าวหนึ่งที่น่าไปสู่การพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์การตลาด Inside Out เป็นการจัดหาช่องทางการจำหน่าย และอีกหลายยุทธศาสตร์ที่ไม่ได้กล่าวถึง

จังหวัดสกลนคร ได้มีการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เช่นกัน โดยการสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ใน 18 อำเภอ รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้นอย่างหลากหลาย กลุ่มอาชีพที่มีผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย เมื่อปี 2555 จำนวน 175 กลุ่ม ได้รับการพิจารณา ให้ระดับ 5 ดาว จำนวน 21 กลุ่ม ระดับ 4 ดาว จำนวน 51 กลุ่ม ระดับ 3 ดาว จำนวน 22 กลุ่ม ระดับ 2 ดาว จำนวน 30 กลุ่ม ระดับ 1 ดาว จำนวน 2 กลุ่ม และไม่ได้รับการประกาศระดับดาวจำนวน 49 กลุ่ม (กระทรวงมหาดไทย, 2556) สินค้าที่ได้รับการประกาศเป็นผลิตภัณฑ์เด่น (Provincial Star Otop : PSO) ของจังหวัดสกลนครนั้น ประกอบด้วย ผ้าย้อมคราม น้ำเฒ่า ข้าวฮาง เซรามิก และเนื้อโคขุนโพนยางคำ

บ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นหมู่บ้านที่ผู้ทำการวิจัยได้เลือกลงไปปฏิบัติงานภาคสนาม ซึ่งมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือโครงการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นนี้เช่นกัน กลุ่มนี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มสตรีในหมู่บ้าน จัดตั้งเป็นกลุ่มแปรรูป ผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือยขึ้น เมื่อปี 2541 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้แก่สมาชิก สมาชิกของกลุ่มมีพื้นฐานในการทำอาชีพเกษตรกรรม เมื่อมารวมกลุ่มกันผลิตสินค้า OTOP แล้วทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ที่ผลิตออกมาจำหน่าย เป็นผลิตภัณฑ์ที่จัดอยู่ในประเภทของใช้/ของประดับตกแต่ง อาทิ ผ้าผืน ผ้าปูโต๊ะ ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น ผ้าย้อมครามสำหรับตัดชุด ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ในปี 2555 กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ได้นำผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายย้อมคราม เข้าสู่กระบวนการคัดสรร และได้รับการประกาศเป็นผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร เป็นกรณีศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็ง และยั่งยืนต่อไป

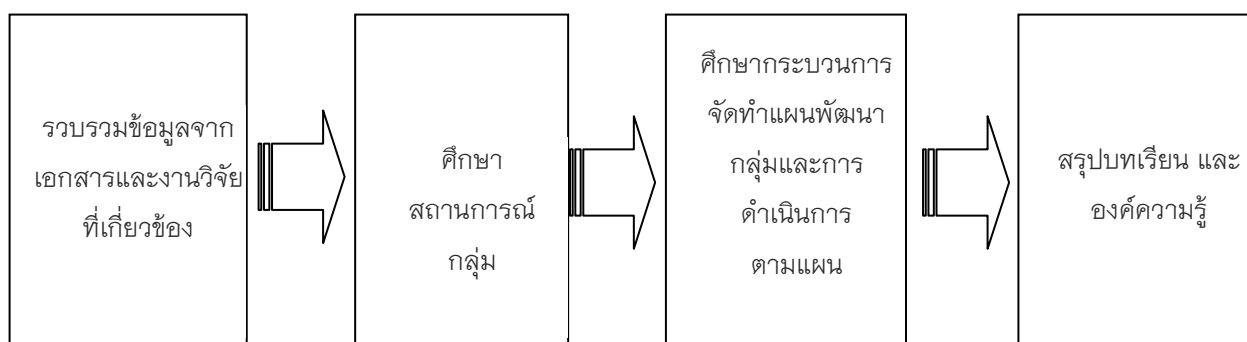
ความมุ่งหมายการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร ให้มีองค์ความรู้ และมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงานกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร ให้มีความสามารถที่จะไปสร้างกระบวนการพัฒนา การบริหารจัดการกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนากิจการการจัดการของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาการพัฒนากิจการการจัดการของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร โดยผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research : PR) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเด็นเนื้อหาที่สนใจศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

- 1.1 รูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนากิจการการจัดการของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร
- 1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงาน ของกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร ให้มีความเข้มแข็ง

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอฟังโคน จังหวัดสกลนคร รวมทั้งสิ้น 57 คน ได้มาโดยวิธีเลือกแบบเจาะจงซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม จำนวน 15 คน
- 2.2 สมาชิกกลุ่ม จำนวน 42 คน

3. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research : PR) ซึ่งดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนได้แก่

3.1 ศึกษาสถานการณ์กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

3.2 ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาของกลุ่มและการดำเนินการตามแผนพัฒนากลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

3.3 สรุปบทเรียนและองค์ความรู้

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม 2555 – 28 มิถุนายน 2556

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

จากการศึกษาจากเอกสาร การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การบริหารจัดการในลักษณะของวิสาหกิจชุมชนหรือสหกรณ์ เป็นรูปแบบที่กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านสงเปลือย นำมาเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการกลุ่ม ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย

1.1 สมาชิก จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย มีสมาชิกทั้งที่อยู่ในหมู่บ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง และยังมีกระจายเครือข่ายการรับสมัครเป็นสมาชิกไปยังหมู่บ้านข้างเคียงทั้งในตำบลเดียวกัน และในตำบลอื่น สมาชิกกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือยนั้น ปัจจุบันมีจำนวน 57 คน มีส่วนร่วมในกิจกรรม ดีมาก ทั้งการร่วมประชุม ร่วมพิจารณาคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่วมคิดตัดสินใจ กำหนดระเบียบข้อบังคับ ร่วมกิจกรรมทุกอย่างที่กลุ่มจัดขึ้น สมาชิกที่เข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานต่างๆ แล้ว ต้องกลับมาถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกคนอื่นที่ไม่ได้ไปร่วมด้วยได้รับรู้และเข้าใจ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนางานของกลุ่ม

1.2 คณะกรรมการ จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการกลุ่มแปรรูป ผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่มเป็นอย่างดี จะมีส่วนน้อยที่เพิ่งเข้ามารับการคัดเลือกจากสมาชิกให้เป็นคณะกรรมการ แต่ก็มีความรู้ในเรื่องการบริหารงานกลุ่มอื่นๆ มาก่อน ซึ่งในภาพรวมของคณะกรรมการบริหารงานทั้ง 15 คน เคยเป็นคณะกรรมการบริหารกลุ่มอื่นๆ ภายในหมู่บ้านมาก่อนแล้ว เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มปุ๋ย กลุ่มสตรี กลุ่มน้ำดื่ม และคณะกรรมการกลุ่มทุกคนเข้าใจว่า ความรู้การบริหารจัดการกลุ่ม มีความสำคัญและความจำเป็นส่งผลต่อการบริหารงาน เมื่อมีปัญหาลุกลาม คณะกรรมการกลุ่ม สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ เช่น หากได้รับแจ้งว่ามีงานแสดงและจำหน่ายสินค้าหลายแห่งในห้วงเวลาเดียวกัน ก็สามารถจัดแบ่งหน้าที่และผลิตภัณฑ์ให้ไปจำหน่ายได้ทุกจุดจำหน่าย ทำให้กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ประสบผลสำเร็จดังเช่นทุกวันนี้

1.3 การประชุม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านสงเปลือย มีการจัดการประชุมทุกครั้งที่มีการรับใบสั่งซื้อ เพื่อเตรียมกำลังในการผลิต และสมาชิกกลุ่มทุกคน สามารถแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวทางในการบริหารงานของคณะกรรมการ ร่วมกันจัดทำแผน และโครงการประจำปี เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กลุ่ม ทำให้ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวของตลาด รวมทั้งได้รับรู้เรื่องการทำงานของกลุ่มร่วมกัน

1.4 การระดมทุนร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย มีการระดมทุนเป็นตัวเงินจากสมาชิกหุ้นละ 100 บาท ไม่เกินคนละ 10 หุ้น โดยไม่ได้บังคับว่าทุกคนที่เป็นสมาชิกต้องซื้อหุ้น นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณและวิชาการ จากหน่วยงานต่างๆ อาทิ องค์การบริหารส่วนตำบลไฮหย่องและ สิ่งที่มีสมาชิกกลุ่มแปรรูป

รูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือยภูมิใจ คือการที่กลุ่มไม่มีหนี้สิน กับสถาบันการเงินใดๆ เลย เพราะค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้มาจากผลกำไรในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้มาจากการสนับสนุนของภาคี

1.5 ระเบียบกฎเกณฑ์กติกา จากการศึกษาพบว่า ระเบียบกฎเกณฑ์ กติกาของกลุ่ม มีความสำคัญต่อการบริหารของคณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย เป็นอย่างมาก เป็นกฎระเบียบกติกาที่ให้คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มได้ปฏิบัติ ซึ่งผลการดำเนินงานที่ผ่านมาการกำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่มทั้งกรรมการ และสมาชิกกลุ่มร่วมกันกำหนดกฎ กติกา ตั้งระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ซึ่งเป็นไปตามความต้องการ ตามสภาพความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ประชุมและพิจารณาร่างระเบียบข้อบังคับ แล้วนำเสนอที่ประชุมใหญ่สมาชิกกลุ่ม ช่วยกันคิดปรับปรุงระเบียบข้อบังคับและตัดสินใจร่วมกัน กำหนดระเบียบข้อบังคับกลุ่ม ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย บริหารงานโดยกำกับให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปตามระเบียบ เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่มต้องมีการซื้อหุ้นด้วย ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.6 ระบบบัญชี จากการศึกษาพบว่า กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อม บ้านสงเปลือย มีการจัดทำระบบบัญชีที่ตามรูปแบบง่าย ๆ โปร่งใสตรวจสอบได้ และเป็นปัจจุบัน เช่น บัญชีรับ-จ่าย งบดุล สามารถแสดงข้อมูลฐานะการเงินของกลุ่ม ณ ทุกวันสิ้นปี และพอถึงสิ้นปีก็มีการประชุมใหญ่ เพื่อจัดสรรผลประโยชน์คืนให้แก่สมาชิกด้วย

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงานกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างทีมงาน กลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ให้มีความเข้มแข็งประกอบด้วย

2.1 กระบวนการมีส่วนร่วม จากการศึกษาพบว่า คณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย จำนวน 15 คน และสมาชิกทั้ง 42 คน ให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการดีมาก มีความเข้าใจและคำนึงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ นอกจากงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองแล้ว ยังช่วยเหลืองานของคนอื่นๆ ด้วย มีการร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และร่วมตัดสินใจใดๆ ก็ตาม ที่จะส่งผลให้ทุกคนร่วมรับรู้โดยตลอด

2.2 ความสามารถในการตลาด กลุ่มสามารถเข้าร่วมงานจำหน่ายสินค้าได้ทุกระดับ ได้แก่ งานระดับประเทศ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล หมู่บ้าน และงานเทศกาลต่างๆ ที่จัดงานโดยหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งที่ได้รับความเชิญและอาสาสมัครไปเอง โดยพร้อมที่จะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมงาน กลุ่มจัดเตรียมสินค้าที่พร้อมจำหน่ายตลอดการจัดงาน ทำให้มีรายได้จากการจำหน่ายค่อนข้างสูง นอกจากนั้น การเข้าร่วมงานยังมีใบสั่งซื้อจากลูกค้าทั้งเก่าและใหม่ ที่ต้องดำเนินการผลิตให้ทันตามที่ลูกค้ากำหนด เป็นการเพิ่มยอดขายได้ให้กลุ่มด้วย จึงจำเป็นต้องขยายเครือข่าย เพื่อเพิ่มยอดขายผลิตให้ทันความต้องการของตลาด

2.3 ภาวะผู้นำ ประธานและคณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีความเข้มแข็ง มีการค้นคว้าหาเทคนิควิธีการผลิต เช่น การเพิ่มมูลค่าผ้าด้วยการแปรรูป ในแบบใหม่ๆ อยู่เสมอรวมทั้งสามารถบริหารจัดการสมาชิก ทั้งในด้านการผลิต การตลาด และอื่นๆ ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

2.4 คุณธรรมจริยธรรม สมาชิกในกลุ่มมีความเอื้ออาทรต่อกัน หากสมาชิกคนใดเดือดร้อนจำเป็น ต้องการความช่วยเหลือ เช่น เจ็บป่วย หรือมีปัญหาในครอบครัว คณะกรรมการกลุ่มก็จะนำเรื่องเข้าที่ประชุมกลุ่มให้ความช่วยเหลือทันที หรือ ในบางครั้ง เป็นปัญหาเร่งด่วน ประธานกลุ่มอาจตัดสินใจช่วยเหลือทันทีโดยไม่ต้องรอเข้าที่ประชุม

2.5 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษา พบว่า คณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายหน่วยงาน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์จังหวัด โดยการสนับสนุนในด้านการอบรมให้ความรู้ การสนับสนุนวัตถุดิบของ การสนับสนุนเงินและการให้กำลังใจ ซึ่งคณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย มีความเห็นว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะมีผลต่อการพัฒนากลุ่ม เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในส่วนของเจ้าหน้าที่

1.1 เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย จัดทำแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เพื่อเป็นกรอบทิศทาง และเครื่องมือในการทำงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 นำผลการศึกษาที่ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงาน ของคณะกรรมการบริหารกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่ม OTOP กลุ่มอื่นๆ ให้สามารถบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนากลุ่ม

2.1 เนื่องจากกลุ่มแปรรูปผ้าฝ้ายมัดย้อมบ้านสงเปลือย มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะมีการขยายเครือข่ายการผลิตไปยังตำบล/อำเภออื่นๆ อีก จึงขอให้คณะกรรมการกลุ่ม เน้นถึงความสำคัญในเรื่องคุณธรรม 5 ประการ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นอกเห็นใจ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้สมาชิกทุกคนได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อกลุ่มจะได้มีความเข้มแข็งยั่งยืนต่อไป

2.2 คณะกรรมการบริหารกลุ่ม ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกลุ่มให้ชุมชนต่างๆ ทราบอย่างต่อเนื่อง

2.3 คณะกรรมการบริหารกลุ่มควรสนับสนุนให้สมาชิก เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานกลุ่มมากขึ้น โดยการผลัดเปลี่ยนกันเป็นคณะกรรมการเพื่อจะได้ฝึกให้สมาชิกเข้าใจกระบวนการบริหารงานต่างๆ ของกลุ่ม

2.4 คณะกรรมการบริหารกลุ่มควรแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อจะได้นำความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้กลุ่มมีความก้าวหน้า และพัฒนาสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ กับกลุ่มผู้ผลิต OTOP กลุ่มอื่น ที่ดำเนินงานจนประสบ ผลสำเร็จ ว่ามีปัจจัยอะไรเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

3.2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ ระหว่างคนในชุมชนที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม กับคนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไร

3.3 ควรศึกษาถึงผลกระทบของการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิต OTOP ที่มีต่อการพัฒนาชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ผลิดอกออกผล ผลิตภัณฑ์ชุมชน'49. กรุงเทพฯ : หจก.บางกอกบัสส์เอก, 2549.
- กรมการพัฒนาชุมชน. สรุปผลการดำเนินงาน โครงการลงทะเบียนผู้ผลิตผู้ประกอบการ OTOP ปี 2555. กรุงเทพฯ, 2556.
- กระทรวงมหาดไทย. ผลการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2555 ครั้งที่ 1. ประกาศ, 2556.
- ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ. หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.
- ธงชัย สันติวงศ์. หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตรณะบุตร. หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.